

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

УДК 008:316.42(477) «2022/...»

DOI 10.32461/2226-3209.3.2025.344104

Цитування:

Виткалов С. В., Вільчинська І. Ю. Нові культурні практики як інструмент формування національної єдності в умовах війни. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 3. С. 10–16.

Vytkaľov S., Vilchynska I. (2025). New Cultural Practices as an Instrument of National Identity Formation under Wartime. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 3, 10–16 [in Ukrainian].

Виткалов Сергій Володимирович,
доктор культурології, професор, професор
кафедри івент-індустрії, культурології
та музеєзнавства Рівненського державного
гуманітарного університету
<https://orcid.org/0000-0001-5345-1364>
sergiy_vsv@ukr.net

Вільчинська Ірина Юрївна,
доктор політичних наук, професор,
професор Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка
<https://orcid.org/0000-0001-5388-7811>
poisk.07@ukr.net

НОВІ КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Метою статті є аналіз нових культурних практик як механізму формування національної єдності в умовах війни, а також визначення їх соціокультурних функцій та впливу на колективну ідентичність українців. **Методологія дослідження** базується на міждисциплінарному підході, що поєднує положення культурології, соціології культури, теорії комунікації та сучасних досліджень пам'яті. Таке методологічне поєднання дозволило комплексно зрозуміти культурні практики не лише як прояви творчої діяльності, а і як соціокомунікативні механізми, що забезпечують стабільність і єдність українського суспільства. **Наукова новизна** статті полягає в комплексному аналізі культурних практик під час війни як чинника національної єдності, що поєднує естетичний, комунікативний, соціальний та етичний виміри, а також у визначенні нових типів культурних практик, що виникли у воєнний час: волонтерська, меморіально-терапевтична, символічно-брендова, мемо-цифрова. **Висновки.** У воєнний час культурні практики набувають особливого значення, стають засобом символічного опору, самоідентифікації та утвердження культурної суб'єктивності. Саме через культуру формується нова якість національної єдності, заснована на спільних цінностях, пам'яті та символах. У воєнний час ці практики виконують інтеграційну, комунікативну, мобілізаційну, символічну та терапевтичну функції, сприяючи консолідації суспільства та осмисленню воєнного досвіду. Нові форми єдності поєднують мистецтво, громадянську активність і психологічну підтримку. Мистецький активізм, волонтерство, меморіальні проекти, цифрова культура та символічні кампанії утверджують образ України. Зміцнення ролі мови, розвиток мем-культури, мистецьке волонтерство та вшанування героїв стали проявами культурної мобілізації. Такі практики зберігають культурну спадкоємність і створюють нову ідентичність – синтез традиційного та сучасного, місцевого й глобального. У контексті війни культура стає ресурсом соціальної стійкості: завдяки їй українці переживають травму, підтверджують солідарність і формують гуманістичну парадигму єдності, засновану на свободі, гідності та творчості.

Ключові слова: культурні практики, національна єдність, ідентичність, війна, культурна стійкість, волонтерство, мистецтво, соціокультурна сфера.

Vytkaľov Serhii, Doctor of Culturology, Professor at the Department of Cultural Studies and Museology, Rivne State Humanitarian University; Vilchynska Iryna, Doctor of Political Sciences, Professor, Professor of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

New Cultural Practices as an Instrument of National Identity Formation under Wartime

The purpose of the research is to analyse new cultural practices as a mechanism for the formation of national unity in wartime, as well as to identify their sociocultural functions and impact on the collective identity of Ukrainians. The **research methodology** is based on an interdisciplinary approach that combines the provisions of cultural studies, sociology of culture, communication theory and modern memory studies. Such a methodological combination allowed the authors to comprehensively understand cultural practices not only as manifestations of creative activity, but also as socio-communicative mechanisms that ensure the stability and unity of the Ukrainian society. **Scientific novelty.** The

scientific novelty lies in the comprehensive analysis of cultural practices during the war as a factor of national unity, which combines aesthetic, communicative, social and ethical dimensions, as well as in identifying new types of cultural practices that emerged in wartime: volunteer, memorial-therapeutic, symbolic-brand, memno-digital. **Conclusions.** During wartime, cultural practices acquire special importance, they become a means of symbolic resistance, self-identification, and affirmation of cultural subjectivity. It is through culture that a new quality of national unity is formed, based on common values, memory, and symbols. In wartime, these practices perform an integration, communicative, mobilising, symbolic and therapeutic function, contributing to the consolidation of society and the comprehension of the experience of war. New forms of community combine art, civic activity, and psychological support. Artistic activism, volunteerism, memorial projects, digital culture, and symbolic campaigns affirm the image of Ukraine as strong, open, and worthy. Strengthening the role of language, the development of meme culture, art volunteering and the honouring of heroes have become manifestations of cultural mobilisation. Such practices preserve cultural continuity and create a new identity – a synthesis of the traditional and the modern, the local, and the global. In the context of war, culture becomes a resource of social resilience: through it, Ukrainians experience trauma, affirm solidarity, and form a humanistic paradigm of unity based on freedom, dignity, and creativity.

Keywords: cultural practices, national unity, identity, war, cultural resilience, volunteering, art, social and cultural area.

Актуальність теми дослідження. Війна в Україні стала не лише випробуванням держави та її населення на міцність, а й потужним каталізатором формування нових культурних практик. У ситуації загрози національному існуванню саме культура виступає інструментом мобілізації, спротиву та самоідентифікації. Вона не лише відображає події, а й конструює нові сенси, об'єднує спільноту, задає ціннісні орієнтири. Так війна росії проти України оголила глибинні зв'язки між культурою та національною ідентичністю. У ситуації екзистенційної загрози саме культура стала тим простором, у межах якого формуються та підтримуються найважливіші колективні сенси, емоційна солідарність і духовна стійкість українського народу.

Культурні практики – від побутових форм спілкування до мистецьких акцій – перетворилися на важливий механізм консолідації нації. Вони відображають досвід війни, а також надають йому смислової структури, утверджуючи ідеї свободи та гідності. Формуються нові культурні практики, які відіграють роль і символічного опору, і практичного інструменту соціальної інтеграції: через спільну участь у різноманітних творчих ініціативах, благодійних заходах, волонтерстві тощо зміцнюються горизонтальні зв'язки в суспільстві, а в громадян формується почуття причетності до спільної справи.

Відтак дослідження нових культурних практик у контексті війни дає змогу глибше зрозуміти механізми формування національної єдності, відстежити процеси трансформації культурної свідомості й окреслити роль культури як чинника стійкості та відновлення українського суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. В українському науковому просторі активізувалися дослідження трансформації культурних практик під час війни. Так, стаття

«Сталість культурних практик в Україні під час війни: виклики та загрози» [20] українських дослідників К. Настоящої, Р. Марутян та М. Соболевської базується на опитуванні населення України (червень 2023))» та показує як війна впливає на культурні практики, національні цінності й культурний простір. Соціологічне дослідження «Культурні практики української молоді під час російсько-української війни (за показниками онлайн-опитування UCF, яке провів Український культурний фонд (UCF), що охоплює різні регіони України та фіксує динаміку культурної участі молоді у 2022–2023 рр.)» [21] Л. Кожекіної, Т. Самчука, О. Середи демонструє, які культурні практики (онлайн / офлайн) є популярними серед молоді, з якими перешкодами вони зіштовхуються і як війна змінює їхню культурну активність [21]. Стаття О. Пушонкової та С. П'янзіна «Культура пам'яті у мистецьких рефлексіях війни (на практиці проєкту «Війна в Україні: візуальні виміри пам'яті» [6] досліджує художні практики пам'яті, візуальні наративи війни, нові методи творення колективної пам'яті через мистецтво та медіа [6]. Показово, що активно досліджують і таку нову культурну практику, як мемізація.

Так, дослідження Т. Кузнецової «Мем як комунікативний прийом подолання страху під час війни: український контекст» [3] засвідчує, що меми, поширювані у Facebook між березнем і вереснем 2022 року, використовували як інструмент подолання страху [3]. А. Мозолівська в публікації «Розкриття війни та конструювання ідентичностей: дослідження мемів в українських та російських соціальних мережах під час російського вторгнення в Україну» [19] досліджує меми як інструмент конструювання ідентичностей, їхню функцію травмоопрацювання і символічного спротиву

через цифрову культуру [19]. В. Дмітрова в статті «Меметичний перформанс як творчий опір: випадок російського вторгнення в Україну» [14] аналізує меметичні перформанси як форми креативного спротиву, коли тіло, образ, аудиторія взаємодіють у виступах, що мають й інформаційно-мобілізаційний характер. Дослідження О. Мейової, А. Капоцці та ін. «Наративи війни: українська меметична війна у Твіттері» аналізує, як українські мему в Twitter, зокрема офіційні акаунти @Ukraine та @DefenceU, активно використовують наративи жертви, гумору, абсурду, щоб мобілізувати, підтримувати дух, показувати, що український народ не зломлений [18].

Метою статті є виявлення нових культурних практик як механізму формування національної єдності в умовах війни, а також їхніх соціокультурних функцій і впливу на колективну ідентичність українців.

Виклад основного матеріалу. Поняття «культурна практика» в культурології визначається як сукупність повторюваних дій, символів і комунікацій, через які суспільство відтворює свої цінності, сенси, норми та соціальні зв'язки. П. Бурдьє розглядав практики як результат взаємодії структур соціального поля та індивідуального габітусу, тобто втілення соціального досвіду в конкретній поведінці [1].

У контексті війни культурні практики набувають особливої ваги, адже стають засобом символічного опору, способом самоідентифікації та збереження культурної суб'єктності народу, тобто засобом формування і підтримки національної єдності. Позаяк національна єдність – це не лише політична чи економічна категорія, а насамперед культурна. Вона ґрунтується на спільній системі цінностей, історичній пам'яті та символічних наративах, які, зокрема, підтримуються через культурні практики. Дослідники вважають, що культурна активність – це не лише форма дозвілля, а й спосіб самоідентифікації, соціальної мобілізації та емоційного опору в умовах війни [21].

Загалом у воєнний час культурні практики виконують кілька ключових функцій: інтеграційну – сприяють взаємній підтримці, солідарності між регіонами, громадами та поколіннями; комунікативну – створюють спільний інформаційний простір, у якому відбувається обмін культурними смислами; мобілізаційну – стимулюють активну участь громадян у суспільному житті через

мистецтво, волонтерство, благодійність. Через участь у культурних ініціативах, акціях пам'яті, музичних та мистецьких флешмобах молодь не лише підтримує одне одного, а й утверджує власну роль у спільному наративі національної боротьби і єдності [21]; символічну – формують та підтримують національні символи, наративи й емоційні коди єдності; терапевтичну – допомагає пережити колективну травму або біль втрати близьких. Набувають значення розширені наративні практики (extended storytelling), естетичні практики (вираження почуттів через образи) і комунікативні практики (обговорення, порівняння концептів) [6].

Дослідження підкреслюють появу в Україні нових форм спільності, серед яких локальні волонтерські ініціативи, культурні хаби, творчі майстерні, простори для психологічної підтримки. Ці практики поєднують творчість, громадянську позицію і терапевтичний ефект. Вони стають інструментом адаптації до воєнних умов і водночас способом формування громадянської зрілості [21].

Культурні практики, які розвинулися в Україні під час війни, можна виокремити в певні підгрупи. По-перше, мистецький активізм. Художники, музиканти, письменники та режисери створюють твори, які стають символами боротьби. Концерти на фронті, виставки, воєнна поезія й музика, поетичні читання, артрезиденції та проекти на кшталт The Ukrainian Women Artists with Their Weapon чи «Культурний спротив» стали не лише актами творчості, а й формами колективного переживання та опору, які зміцнюють моральний дух і демонструють незламність.

Розвивається тематичне вуличне мистецтво. Як приклад, серія нових муралів від Banksy, які з'явилися у Києві, Бородянці та інших, зокрема звільнених, містах [10]. Проект «Муралі – Мистецтво перемоги» від Українського культурного фонду зібрав добірку муралів та графіті, що символізують український народ у війні [5].

Відбуваються музичні флешмоби. Так, 5 вересня 2025 р. під час фестивалю STREET MUSIC FEST MYKOLAIV на пляжі «Стрілка» в Миколаєві майже двісті учасників разом виконали пісню «Україно» Т. Петриненка [7]. Flashmob orchestra в Trafalgar Square зібрав понад 200 музикантів для виконання у відкритому просторі українські композиції (зокрема гімн, молитву) на знак солідарності з Україною [15].

По-друге, волонтерські практики. Волонтерство перетворилося на своєрідний культурний код єдності, форму етичної поведінки, що ґрунтується на солідарності та співчутті. Наприклад, ArmWomenNow – волонтерський проєкт, який забезпечує жінок, що служать у ЗСУ, спеціалізованою військовою формою та білизною за стандартами НАТО [8]. Kramatorsk Volunteer Center – організація, яка серед іншого проводить арттерапію, творчі майстерні, підтримку дітей (зокрема зі спеціальними потребами) у прифронтових чи постраждалих регіонах. Це допомагає дітям пережити травму, знайти вираз для емоцій та відчуття нормальності [17].

Активізуються проєкти, орієнтовані на сферу культури. Діячі культури масово долучилися до волонтерського руху: організовували благодійні заходи, аукціони, мистецькі марафони на підтримку ЗСУ та внутрішньо переміщених осіб. Збирання коштів через концерти, вистави, онлайн-ефіри чи аукціони картин є прикладом як культура безпосередньо інтегрується в оборонний процес. Культура виступає платформою солідарності та взаємодопомоги, що підсилює соціальну єдність [20]. Так, Culture Helps – проєкт, що підтримує працівників культури і організації внутрішньо переміщених осіб через культуру, даючи гранти, допомогу в інтеграції тощо [13]. «Культурний ШОК» – неформальна волонтерська група, що допомагає армії з доставкою обладнання, тепловізорів, інших необхідних речей; а також підтримує цивільне населення [4]. Тобто, незважаючи на нестачу ресурсів, втрату фахівців, скорочення фінансування та ризик культурної маргіналізації регіонів, адаптивність українських культурних інституцій та мережова співпраця між митцями сприяють збереженню культурного потенціалу [20].

По-третє, меморіальні практики. Вшанування пам'яті загиблих, мурали та пісні на честь героїв, документальні фільми формують колективну історичну пам'ять. У Києві на стінах житлових будинків з'явилися портрети волонтерів, бійців, які рятували цивільних. Наприклад, мурал із волонтером О. Мовчаном, який загинув після того, як врятував людей і kota під обстрілом [9]. Такі інтерактивні й візуальні проєкти дають змогу перетворити колективні уявлення про минуле на персоналізовані візуальні та наративні проєкти, що потенційно змінює конструкцію колективної пам'яті. Від початкового емоційного переживання відбувається

поступовий перехід до осмислення травматичного досвіду в концептуальному, ширшому контексті індивідуальної історії. Це пов'язане з індивідуалізмом та формуванням нової колективності через живий діалог. Індивідуальна та колективна пам'ять узгоджуються в динамічному комунікативному дискурсі травми, що допомагає розкривати екзистенційні переживання авторів і глядачів [6].

А документування досвіду війни через різні цифрові архіви, до прикладу проєкт The Museum of Civilian Voices, формує колективну пам'ять і ціннісну основу для майбутніх поколінь [12].

По-четверте, символічні виміри єдності. Через спільні культурні символи (пісні, образи, візуальні коди, народні традиції) формується відчуття належності до спільного простору. Наприклад, пісня «Ой у лузі червона калина», синьо-жовті стрічки, переосмислення народної символіки (традиційні пісні, колядки, вишиванки) набувають нового звучання, стають не просто елементами культури, а живими знаками колективного досвіду, які зміцнюють емоційно-ціннісну єдність українців. Не менш важливими є різні комунікаційно-брендові кампанії, наприклад, створена агентством Banda спільно з урядовими структурами Be Brave Like Ukraine. Вона транслює образ хоробрості, свободи та гідності українців через плакати, білборди, типографіку, які стали впізнаваними символами нашої країни у світі. Кампанія перетворилася на символ нової культурної ідентичності – сучасної, відкритої і сильної [11].

Змінюється і ставлення до мови як символу української нації. Посилення ролі української мови в медіа, освіті та публічному просторі стало не лише актом відповідної політики, а й культурною практикою самоусвідомлення. Масовий перехід на українську мову в щоденному спілкуванні та культурному просторі стає актом опору і водночас маркером ідентичності.

По-п'яте, меми й цифрова культура. Війна зумовила суттєву переорієнтацію культурних практик: з офлайн-подій – концертів, вистав, фестивалів – фокус змістився у цифровий простір. Через руйнування інфраструктури, евакуацію митців і закриття частини установ культурне життя України перейшло в гібридний формат – поєднання локальної активності із цифровими формами. Онлайн-виставки, дистанційні концерти, віртуальні лекції та спільноти в соцмережах стали новими

осередками культурної взаємодії [20]. Стала активніше брати участь у художніх чи суспільних ініціативах онлайн молодь: флешмобах, волонтерських акціях, створенні цифрового контенту, мемів, арткампаній, спрямованих на підтримку української армії та поширення інформації про Україну за кордоном [21].

Гумор у соціальних мережах став інструментом психологічної стійкості. Мемічні сатиричні образи ворога, іронічні гасла та візуальні жарти трансформуються у форму народного спротиву. Мемічні образи дозволяли емоційно розвантажитися, реагувати на виклики війни через гумор, а також формувати спільне розуміння ворога як слабкого, і розвивати відчуття групової ідентичності [3]. Наприклад, Saint Javelin – це мем, де ікона святої зображується з протитанковою зброєю (Javelin). Цей образ став символом опору й використовувався для підвищення морального духу, а також для збору коштів на гуманітарні потреби [16]. Bavovna – неологізм-мем, який почав використовуватися, коли російські медіа уникали слова «вибух», замінюючи його евфемізмом «хлопок». Українці використали це як жарт, називаючи вибухи в Росії «бавовною». Це дозволяє через гумор говорити про страх, небезпеку і перехоплення контролю навіть у мовному полі [2].

Так війна стимулювала народження нових культурних практик, у яких поєднуються медіаторність, громадянська активність і психологічна стійкість. Ці практики формують основу сучасної української культурної ідентичності та відіграють ключову роль у зміцненні національної єдності [21]. Культурні практики, особливо нові – від цифрових мистецьких ініціатив, медіакампаній і волонтерських проєктів до вуличного мистецтва, колективних ритуалів пам'яті та музичних флешмобів, – стають простором, в якому народжується сучасна українська ідентичність. Вони поєднують традиційні національні мотиви з актуальними формами культурної комунікації, створюючи синтез минулого і сучасного, локального й глобального.

Усі ці культурні практики формують не лише образ сучасної України у світі, а й внутрішній простір національної єдності. Вони допомагають українцям пережити травму війни, утвердити цінності свободи й гідності та відчувати себе частиною єдиної культурної спільноти.

Загалом культурні практики під час війни виконують багатофункціональну роль: вони є

засобом комунікації, психологічної підтримки, політичного та національного спротиву тощо. Через культурні практики українці творять нову модель національної солідарності, у якій поєднуються естетичний, етичний та громадянський виміри. Суспільна консолідація сьогодні є не стільки політичним чи військовим завданням, скільки культурним процесом, у якому формуються спільні цінності, смисли та символи, здатні об'єднувати націю. Саме культура виявляє здатність бути інструментом соціальної мобілізації, моральної підтримки та самоідентифікації.

Висновки. У час війни культурні практики набувають особливої ваги – вони стають засобом символічного опору, способом самоідентифікації, терапії та утвердження культурної суб'єктності, сприяють консолідації суспільства, підтримують моральний дух і створюють простір для колективного осмислення досвіду війни. Саме через культуру вибудовується нова якість національної єдності, що ґрунтується не лише на політичних чи економічних чинниках, а передусім на спільних цінностях, історичній пам'яті та колективних символах. Нові форми спільності – культурні хаби, волонтерські ініціативи, творчі майстерні, цифрові платформи – об'єднують мистецтво, громадянську позицію та психологічну підтримку, формуючи новий культурний тип солідарності. До провідних форм воєнних культурних практик належать мистецький активізм, волонтерський рух, меморіальні проєкти, цифрова культура й символічні кампанії. Вони охоплюють широкий спектр дій – від вуличного мистецтва, музичних флешмобів, документування досвіду війни до створення національних брендів, які утверджують образ сучасної України як сильної, відкритої та гідної. Посилення ролі української мови, розвиток мемної культури, артволонтерство й публічне вшанування пам'яті героїв стали проявами нової культурної мобілізації.

Такі практики не лише зберігають культурну тяглість, а й генерують нову ідентичність як синтез традиційного й сучасного, локального й глобального, матеріального й символічного. Культурний простір України перетворюється на арену, що формує колективний досвід свободи, взаємної підтримки та відповідальності. Так у контексті війни культура стає не другорядним, а центральним ресурсом суспільної стійкості. Війна перетворила її з «додатку до життя» на

базову умову виживання нашої нації та збереження її ціннісних орієнтирів. Через культурні практики українці не лише переживають колективну травму, а й вибудовують модель національної солідарності, у якій поєднуються естетичний, етичний та громадянський виміри. Вони формують нову гуманістичну парадигму єдності, засновану на свободі, гідності та творчості.

Література

1. Бурдє П. Практичний глуд. Київ : Український Центр духовної культури, 2003. 503 с.
2. Відоменко Д. Що означає «бавовна»: пояснення військового інтернет-феномену і яскраві меми. URL: <https://news.glavred.net/chto-oznachaet-bavovna-obyasnenie-voennogo-internet-fenomena> (дата звернення: 18.09.2025).
3. Кузнєцова Т. Мем як комунікативний прийом подолання страху під час війни: український контекст. *Integrated communications*. 2024. № 17 (1). С. 15–31.
4. Культурний шок. URL: <https://culture.shok.org/en> (дата звернення: 17.09.2025).
5. Муралі перемоги. URL: <https://milart.ucf.in.ua/murals> (дата звернення: 17.07.2025).
6. Пушонкова О., П'янзін С. Культура пам'яті у мистецьких рефлексіях війни (на практиці проекту «війна в Україні: візуальні виміри пам'яті»). *Культурологічний альманах*. 2023. № (3). С. 304–311.
7. Сивоненко С. У Миколаєві майже 200 людей виконали пісню «Україно» на флешмобі в рамках фестивалю. URL: <https://0512.org.ua/u-mykolaievi-majzhe-200-liudej-vykonaly-pisniu-ukraino-na-fleshmobi-v> (дата звернення: 30.09.2025).
8. #ArmWomenNow. URL: <https://armwomen.now.com/en/> (дата звернення: 15.07.2025).
9. AP PHOTOS: War-themed murals in Kyiv honor Ukraine's fallen soldiers. URL: <https://apnews.com/article/russia-ukraine-war-murals-photo-gallery-680a84b1017d77149947ce6343e78cda> (дата звернення: 25.07.2025).
10. Argun E. Banksy For Ukraine: New Murals of Solidarity. URL: <https://www.myartbroker.com/artist-banksy/articles/new-banksy-mural-for-ukraine-2022> (дата звернення: 15.07.2025).
11. Be Brave Like Ukraine. URL: <https://brave.ua/en.html> (дата звернення: 25.09.2025).
12. Civilian Voices. URL: <https://civilvoices.museum.org/en> (дата звернення: 28.07.2025).
13. Culture Helps. URL: <https://zusaculture.org/our-work/culture-helps> (дата звернення: 28.07.2025).
14. Dymytrova V. Les performances mémétiques comme formes de résistances créatives: le cas de l'invasion russe de l'Ukraine. Hybrid [En ligne]. 2025. URL: <https://www.researchgate.net/publication/391381007-Les-performances-memetiques-comme-formes-de-resistance-s-creatives-le-cas> (дата звернення: 01.07.2025).
15. Flashmob orchestra in Trafalgar Square plays in solidarity with Ukraine URL: <https://amp.theguardian.com/world/2022/mar/06/flashmob-of->

classical-musicians-in-traffic-square-play-ukrainian-national-anthem (дата звернення: 03.07.2025).

16. How the St. Javelin meme raised a million dollars for Ukraine – The Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/09> (дата звернення: 03.07.2025).
17. Kramatorsk Volunteer Center. URL: https://www.kramatorskvolunteers.org/en?utm_source (дата звернення: 30.07.2025).
18. Mejova Y., Capozzi A., Monti C. Narratives of War: Ukrainian Memetic Warfare on Twitter. 2025. arXiv:2309.08363 [cs.CY].
19. Mozolevska A. Unveiling the War and Constructing Identities: Exploring Memes in Ukrainian and Russian Social Media during the Russian Invasion of Ukraine. *Czech Journal of International Relations*. 2024. Vol. 59. № 2. P. 7–37.
20. Nastoiashcha K., Marutian R., Sobolevska M. Sustainability of Cultural Practices in Ukraine During the War: Challenges and Threats. *European Journal of Sustainable Development*. 2024. № 13 (3). P. 489.
21. Samchuk T., Kozhekina L. Cultural Practices of Ukrainian Youth at the Time of the Russo-Ukrainian War (based on data of the UCF Online Survey). *Sociological Studios*. 2023. № 1. P. 53–63.

References

1. Bourdieu, P. (2003). Practical sense. Ukrainian Centre for Spiritual Culture [in Ukrainian].
2. Vidomenko, D. (n.d.). What does 'cotton' mean: an explanation of the military Internet phenomenon and bright memes. Hlavred. Retrieved from: <https://news.glavred.net/chto-oznachaet-bavovna-obyasnenie-voennogo-internet-fen> [in Ukrainian].
3. Kuznetsova, T. (2024). Meme as a communicative technique for overcoming fear during war: Ukrainian context. *Integrated communications*, 17 (1), 15–31 [in Ukrainian].
4. Cultural shock. (n.d.). Retrieved from: <https://cultureshok.org/en> [in Ukrainian].
5. Murals of Victory. (n.d.). Retrieved from: <https://milart.ucf.in.ua/murals> [in Ukrainian].
6. Pushonkova, O., & Pianzin, S. (2023). Culture of memory in artistic reflections of war (in the practice of the project 'War in Ukraine: Visual Dimensions of Memory'. *Culturological Almanac*, (3), 304–311 [in Ukrainian].
7. Syvonenko, S. (2025, September 5). In Mykolaiv, almost 200 people performed the song 'Ukraine' at a flash mob as part of the festival. Misto na Khvyli. Retrieved from: <https://0512.org.ua/u-mykolaievi-majzhe-200-liudej-vykonaly-pisniu-ukraino-na-fleshmobi-v> [in Ukrainian].
8. #ArmWomenNow. (n.d.). Retrieved from: <https://armwomennow.com/en/> [in English].
9. Lukatsky, E. (2024, February 22). AP PHOTOS: War-themed murals in Kyiv honor Ukraine's fallen soldiers. AP. Retrieved from: <https://apnews.com/article/russia-ukraine-war-murals-photo-gallery-680a84b1017d77149947ce6343e78cda> [in English].

10. Argun, E. (2022). Banksy for Ukraine: New Murals of Solidarity. Retrieved from: <https://www.myartbroker.com/artist-banksy/articles/new-banksy-mural-for-ukraine-2022> [in English].
11. Be Brave Like Ukraine. (n.d.). Retrieved from: <https://brave.ua/en.html> [in English].
12. Civilian Voices. (n.d.). Retrieved from: <https://civilvoicesmuseum.org/en> [in English].
13. Culture Helps. (n.d.). Retrieved from: <https://zusaculture.org/our-work/culture-helps> [in English].
14. Dymytrova, V. (2025). Les performances mémétiques comme formes de résistances créatives: le cas de l'invasion russe de l'Ukraine. Hybrid [En ligne]. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/391381007_Les_performances_memetiques_comme_formes_de_resistances_creatives_le_cas_de_l_invasion_russe [in French].
15. Flashmob orchestra in Trafalgar Square plays in solidarity with Ukraine (2022). The Guardian. Retrieved from: <https://amp.theguardian.com/world/2022/mar/06/flashmob-of-classical-musicians-in-traffic-square-play-ukrainian-national-anthem> [in English].
16. How the St. Javelin meme raised a million dollars for Ukraine. (2022). The Washington Post. Retrieved from: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/09> [in English].
17. Kramatorsk Volunteer Center. Retrieved from: https://www.kramatorskvolunteers.org/en?utm_source [in English].
18. Mejova, Y., Capozzi, A., & Monti, C. (2025). Narratives of War: Ukrainian Memetic Warfare on Twitter. arXiv:2309.08363 [cs. CY] [in English].
19. Mozolevska, A. (2024). Unveiling the War and Constructing Identities: Exploring Memes in Ukrainian and Russian Social Media during the Russian Invasion of Ukraine. Czech Journal of International Relations, 59 (2), 7–37 [in English].
20. Nastoiascha, K., Marutian, R., & Sobolevska, M. (2024). Sustainability of Cultural Practices in Ukraine During the War: Challenges and Threats. European Journal of Sustainable Development, 13 (3), 489 [in English].
21. Samchuk, T., & Kozhekina, L. (2023). Cultural Practices of Ukrainian Youth at the Time of the Russo-Ukrainian War (based on data of the UCF Online Survey). Sociological Studios, 1, 53–63 [in English].

*Стаття надійшла до редакції 07.08.2025
Отримано після доопрацювання 09.09.2025
Прийнято до друку 16.09.2025
Опубліковано 30.09.2025*